

Joaquim Molas Batllori (1930 A - 2015 Ω)

Si per alguns fos, hi hauria finals d'època cada setmana. *Els Marges* té fama d'apocalíptic i, en canvi, sospesa no pas poc les ocasions en què creu oportú fer sonar els clarins. I troba que la desaparició del seu director fundador, Joaquim Molas, que va traspasar el mes de març, no n'és pas una, d'aquestes ocasions –més aviat al contrari. I no ho és, òbviament, no perquè la pèrdua no sigui sentida, sinó perquè el signe que ens hi lliga (i ens obliga) és el de la continuïtat, un ensenyament, aquest, que, sense santificar-lo i mentre ens mostrava el què i el com de la tradició i la contemporaneïtat, Molas va exemplificar saltant conspícua de la biblioteca al quiosc i del poema èpic al cuplet, i manifestant sempre que podia els lligams i les mútues causalitats entre models i còpies, entre una proposta i la contrària, en una concepció de la història literària i cultural que no per ser totalitzadora deixava de distingir entre l'irradiador de sentit i el tristament banal.

De totes les activitats prescriptives que Joaquim Molas exercia a començaments de la dècada dels setanta (la més preuada, la docència, però també la creació de col·leccions i, ja residualment, la crítica) la de director d'*Els Marges* era, amb tota lògica, la més deseixida. La idea vaga de crear una revista, tal com ell va repetir més d'un cop i com l'altre implicat confirma, va quallar en decisió en algun moment de 1973, en una conversa amb Josep M. Benet i Jornet en el paper d'incordi recalitrant. La tardor d'aquell any, no pas sense sorpresa (Molas mateix ho havia recordat en una entrevista), els permisos van arribar i van convertir en viable un projecte que, ni que fos en latència, era probablement molt més antic. Amb un afortunat canvi de nom (per evitar doblar el d'una publicació infantil del moment), el no nat *Tretzè Vent* va mutar en el ribià i molt més encertat *Els Marges*. I amb una escureria de quatre deixebles, Molas posava així una altra baula en la cadena de transmissió de la història de la literatura catalana contemporània que havia començat a bastir i difondre a inicis dels seixanta sobretot a través de la docència, exercida primer de manera irregular i, des de feia poc, ja oficialment –s'havia incorporat com a docent a la Universitat Autònoma el 1969 i hi guanyà la càtedra el 1972. Es tractava, és clar, de tenir una plataforma on es poguessin fer visibles els fruits de la passió compartida amb aquella colla de deixebles antics i recents, joves tots, primer nucli dur dels que han entomat el conegut apel·latiu que es volia insultant. Es tractava

d'obrir una porta perquè tots ells poguessin bregar en un dels caires d'una professionalització incipient i insegura per no dir il·lusòria. Aquells *Marges* acolorits no s'assemblaven gaire a les publicacions acadèmiques cinquantenàries o centenàries habituals del món de la filologia, totes amb el patrocini d'institucions venerables. Els quaranta anys que ara en fa tot just un va celebrar la revista fan inoportú recordar-ne altre cop la trajectòria. Qui vulgui, però, pot resseguir-hi la col·laboració de Molas. Escassa i puntual, la trobarà sempre oportuna en les ocasions que han marcat una fita.

Com ha quedat apuntat, aquesta presència fundacional i constant a *Els Marges* anà sempre acompanyada de la seva col·laboració a d'altres revistes, a la universitat, a editorials, a institucions de tota mena, a congressos... al món de la investigació i la divulgació de literatura catalana en general. Joaquim Molas va dur a terme una activitat titànica de recuperació, coneixement i difusió del nostre patrimoni literari. I va fer possible i va encoratjar la formació d'especialistes en autors i camps concrets que han desenvolupat investigacions específiques essencials per a qualsevol cultura que aprecii conèixer-se en profunditat i amb tota consciència. Gràcies a aquesta activitat col·lectiva que té en Molas un dels seus fundadors, avui la literatura catalana s'ensenya a escoles i instituts amb pertinència, es recuperen autors momentàniament apartats, se celebren com mereixen alguns dels nostres més grans escriptors, la tradició nacional esdevé una cosa viva i, fins a cert punt, activa en el present. La tasca de Joaquim Molas ha anat molt més enllà d'ell mateix. Ha fet possible que la literatura catalana comptés amb alguns dels nuclis bàsics amb què ha de comptar qualsevol sistema literari complet. La immensa mesura d'una tasca així ens la dona prou evidentment el fet que sigui l'autor català dels darrers decennis que ha generat més deixebles i antideixebles, més amics i enemics, més amors i odis. És, probablement, un dels pocs homes del tot imprescindibles de la literatura del nostre temps. I això al marge de la valoració científica que es pugui fer dels seus assoliments, en alguns aspectes superats pels seus deixebles –cosa que demostra, altre cop, la grandesa de la seva tasca. El menyspreu i els insults de què ha estat víctima Joaquim Molas fins i tot amb motiu de la seva mort no fan més que certificar el caràcter indispensable de la seva figura en un país en què aquells que presumeixen d'intellectuals i patums literàries el necessitaven tant que no han estat capaços ni de respectar-ne el dol. Tanmateix, la lliçó que ens llega Molas amb la importància que ha assolit en un camp tan poc vistós com és el de la investigació en literatura catalana, és ben altra. Deixeu que els rancuniosos i els que no tenen res més que l'insult i l'odi, bramïn. Els servirà, sens dubte, per triomfar. Per triomfar sobre un buit vertiginós que tan sols la feina de gent com Joaquim Molas pot arribar a omplir per tal que tot tingui sentit. Ara és feina dels que quedem decidir si volem, com es diu tan sovint, un país culte. O el volem, com es demostra no menys sovint, de pompa culturalera.